

## TEORIN KALBOTYRA IR LIETUVIAI KALBININKAI

Teorin kalbotyra, anot prof. John Lyons, yra «ši dien kalbotyros teorijos kryptys»<sup>1</sup>.

Galima būtų šį teigimą pažiūrėti ir vienaip ir kitaip. Pagaliau mokslo pasaulyje nėra sutariama nei dėl pačios teorijos aptarimo nei jos svarbos mokslė (arba moksluose).

Nesileidžiant kiek tolimesn praeiti, štai kaip aptariamas mums rūpimas terminas:

*Teorija* (gr. *the-oria*, stebėjimas, tyrimas) — idėj visuma, kuri apibendrina iki tol žinomus faktus ir jų vyksm priklausomybes. Iš teorijos reikalaujama, kad ji apimt tos rūšies vyksm vis kompleks, neprieštaraut kitiems žinomiems faktams ir kad galint numatyti naujus faktus [...] Bet kuri teorija išsilaiko moksluose tol, kol nesusiduria su naujais, jai prieštaraujaniais faktais; tuo atveju ieškoma tinkamesn s teorijos<sup>2</sup>.

Mes tačiau žinome, kad būna ir taip, kad teorija ne «apibendrina iki tol žinom fakt ir jų vyksm priklausomyb s», o esti primetama politin gali turinti žmoniai, mokslininkams nepaliekant beveik jokio pasirinkimo, bet arba visiškai tylėti, arba prisitaikinti vienintelei, tikrai pripažintai teorijai.

Visiems, manau, yra gerai žinomas rus kalbininko N. S. Marr'o pavyzdys: daugel metų j fantastiškos kalbotyros teorijos, Soviet Sąjungos komunist partijos centro komiteto aprobuotos, beveik visiškai buvo sustabdytos bet koki pažang ir bet koki rimtesn kalbotyros darb visoje Soviet Sąjungoje.

Lietuvi kalbotyros istorija dar neilga. Kun. Kazimiero Jauniaus teorijos mums dabar domios tik kaip pradinis mūsų kalbotyros etapas. Jį a daug ir neliesime.

Didysis Kazimieras Baga, pats savo ranka surašęs kelis toms dar niekur ligi šiol nepaskelbt kun. Kazimiero Jauniaus kalbotyrini bei kalbini darb ir išvedžiojim, viliu pats atsisak daugelio kun. Jauniaus pasiūlyt teorini teigini ir iš jų išplaukianiai

<sup>1</sup> John Lyons, *Introduction to Theoretical Linguistics*, Cambridge (Anglija) 1968, <sup>2</sup>1969, IX psl.

<sup>2</sup> *Lietuvi Enciklopedija*, XXXI t., 63 psl.

metodini ir praktini išvad . Daugelis t Jaunias id j buvo iš tikr j gana genialios, bet nemokliškos, fantastiškos, ne manomos. Mat, genialusis kun. Jaunius kalbotyros baruose buvo beveik savamokslis, o, antra, vis savo gyvenim jis buvo labai savotiškas. Tik k Vilniuje išleistoje knygel je apie kun. Kaz. Jauni galima rasti kelis domius pasteb jimus :

Ta iau iš t kalb faktin s medžiagos padarytos teorin s išvados retai, deja, b davo tikrai moksliskai pagr stos, nors Jaunius ir laik save A. Šleicherio mokiniu<sup>3</sup>.

Arba toliau :

Vis d lto reikia pasakyti, kad Jaunias dom jimasis kalbos mokslu buvo savotiškas : ne jis savo protu vald vairias lingvistines id jas, o pats buvo id j valdomas, žodžiu, pasak J. Bodueno de Kurten s, , buvo ne šio pasaulio žmogus <sup>4</sup>.

Susidaro taip pat sp dis, kad, k daugelis rašan i j apie kun. Kazimier Jauni vadina , teorijomis ', iš tikr j yra daugiau metodo ir taikomosios kalbotyros problemos: pavyzdžiui, kad ir vienas Jaunias si lymas sukurti toki lietuvi kalbos rašyb , kuri «atspind t vairi tarmi fonetikos skirtumus »<sup>5</sup>. Jaunius yra kartais net vadinamas « poetu-mokslininku » <sup>6</sup>.

Visgi neišk siu, ia nepacitav s vieno kun. Kazimiero Jaunias garsaus išsireiškimo, kuris kartu ir teorinis, ir poetinis, ir vaizdingas, ir praktiškas : « Svetimi žodžiai teip yra reikalingi, kaip šašas ant nosies » <sup>7</sup>.

Pats didžiausias vis laik lietuvi kalbininkas, kurio darbai dabar naudojasi visi lietuviai kalbininkai ir daugelis užsienio kalbinink , savo sistemin s kalbotyros teorijos irgi n ra suk r s, kitaip sakant, nesusp jo jos sukurti ir raštuose paskelbti. Teisyb , iš kai kuri B gos pasisakym galima matyti jo pagrindines paži ras kalbotyr . Kadangi jis, apskritai kalbant, kalbos (tiksliau kalbant: *šnekos, kalb jimo*) ir užrašytiems kalbos paminkluose kalbiniams faktams teikia pagrindin vaidmen , tai tuo atveju B g

---

<sup>3</sup> V. Dkotvinas ir Y. Grinavckckis, Kalbininkas Kazimieras Jaunius, Vilnius 1970, 43 psl.

<sup>4</sup> Ten pat, 63 psl.

<sup>6</sup> Ten pat, 48 psl.

<sup>6</sup> Ten pat, 64 psl.

<sup>7</sup> Ten pat, 57 psl.

visgi reikia laikyti jaungramatiki (*Junggrammatiker*) pasek ju. Faktinai ir jo beveik visus mokytojus galima vadinti jaungramatikiais.

Du faktai, tur b t, sulaik B g nuo teorini studij rašymo ir skelbimo : viena, tuo metu jis buvo vienintelis gerai profesiskai pasiruoš s lietuvis kalbininkas visame pasaulyje, ir jam reik jo kuo skubiausiai pl št i praktiškus lietuvi kalbos mokslo dirvonus, antra, jo nusivylimas ir nepasisekimas su *Aistiškais studijais*, kuriuose jis buvo pasek s kun. Jauniumi ir jo «teorijomis».

Tik vien kart (bent taip galima spr sti iš jo *Rinktini Rašt* / B ga aiškiai pasisako vienu aršiu teoriniu kalbotyros klausimu. Laiške M. Grigoniui (rašytame Kaune, 1922 m. balandžio 18 dien ) jis rašo :

Tikrieji kalbininkai kalbos kilm s nežino. Lyginamasis kalb mokslas visur turi reikalo su susid jusiomis, susitup jusiomis, gatavomis kalbomis. Kaip kalba yra susidariusi, šiandien mokslas dar nežino. Sp liojim yra visoki . Kad visi žodžiai b t vien gamtos gars sekimas, to nelabai matyti iš šios dienos kalbos <sup>8</sup>.

Taigi, prieš 48 metus B gos parašyti žodžiai ir šiandien dar vis šimtaprocentiniai galioja : a) mes vis dar nežinome, kaip kalba atsirado, susiformavo; b) sprendžiant ir šiandien iš vis tyrin t kalb strukt ros (bei strukt r ), negalima priimti onomatopoetin s (nat rali gamtos gars pam gdžiojimo) kalbos kilm s teorijos.

Ir atstatytoje laisvoje, nepriklausomoje Lietuvoje lietuviai kalbininkai nedaug gal jo darbuotis teoriniame kalbotyros bare : j buvo tik tokia menkut saujel , o j lauk milžiniški uždaviniai moksliniame darbe, d styme, variose komisijose, redagavime, tikrinime, populiari straipsni rašyme, medžiagos rinkime, vadov li ruošime ir t.t.

Taip m s nedidukei kalbinink grupei besidarbuojant, atl k ir Lietuvos okupacijos metai. Pasibaigus antrajam pasauliniam karui, okupuotoje Lietuvoje buvo belik s vienas vienintelis prof. Juozas Bal ikonis ir vienas kitas jaunesnis kalbininkas-lituanistas, kuri dauguma tuo laiku d st vidurinėse mokyklose. Keliolika pirm j pokario met galima charakterizuoti prof. dr. William R. Schmalstieg žodžiais :

Nors ir nemažai darbo yra padaryta Lietuvoje kalbotyros srityje, bet visa tai turi lyg ir parapijin pob d . D mesio centre stovi lituanistikos problemos. Kur jau prisireikia teorinio pri jimo, tai yra pasiskolinama iš rus . Bet man dar neteko matyti n vieno vienintelio

<sup>8</sup> Kazimieras B ga, *Rinktiniai raštai*, III t., Vilnius 1961, 910 psl.

moksliško straipsnio, nagrinįjanio tokias bendrias kalbotyros problemas kaip fonemos, morfemos bei teoriniai sintaksisklausimai<sup>9</sup>.

Ir dabar, prajus jau septyneriems metams nuo šio prof. Schmalstieg pareiškimo, padis okupuotoje Lietuvoje teorinsk kalbotyros srityje ne k yra pagerjusi. Teisyb , ir pats prof. Schmalstieg mini vien straipsn<sup>10</sup>, kur gal galima bt laikyti bendru — teoriniu straipsniu. Bet ir šis straipsnis, anot prof. Schmalstieg, yra laikytinas daugiau pedagoginiu negu moksliniu.

Prie labai retai pasirodani teorini svarstym gal galima bt priskaityti ir vien A. Girdenio pranešim vienoje mokslin je konferencijoje, kuris, rodos, dar niekur nebuvo pilnai išspausdintas<sup>11</sup>.

Reikia prid ti, kad, jeigu paiais pirmaisiais pokario metais ir bt buv okupuotoje Lietuvoje daugiau kalbinink , jie joki teorini svarstym bt negal j paskelbti, nes jie tuomet bt tur j prisitaikinti fantastiškomis oficialiai komunist partijos bonz pripažinto Marr'o teorijoms.

Taiau ir po Marr'o tik k nuverst « neklaiding » teorij atmetimo, net ir po to, kai jau Vilniuje buvo paruošti keli gerai išlavinti kalbininkai, teorini svarstym nepasirod . Nesirodo j ir ligi šiol. Gal galima ia šia proga bt pamin ti kelias mintis iš poros K. Korsako straipsni , kurias galima bt laikyti, tarsi, teorin mis programomis kalbotyros darbui okupuotoje Lietuvoje. Štai kaip jis raš prieš septynerius metus :

Baigiant nor t si dar kart iškelti m s tarybiniams lituanistams kaip vien pagrindini uždavini — ryžtingiau sijungti aktuali j , šiandien plaiiai svarstom slavistikos bei apskritai indoeuropeistikos problem nagrin jim , praturtinant j nauja lietuviška medžiaga ir kartu veiksmingai pasinaudojant tarptautin s kalbotyros naujaisiais pasiekimais tarybinei lituanistikai toliau s kmingai ugdyti<sup>12</sup>.

<sup>9</sup> « Although a great deal of work has been done in linguistics in Lithuania, it has rather a parochial aspect. Interest is centered on problems of Lithuanian linguistics ; inasmuch as a theoretical approach is necessary it is borrowed from the Russians. But I have not seen a single scholarly publication devoted to such general linguistic topics as phonemics, morphemics or syntax » (*William R. Schmalstieg, Lithuanian*, žr. *Current Trends in Linguistics*, I t., *Soviet and East European Linguistics*, Haga 1963, 297-298 psl.).

<sup>10</sup> B. Piesar skas, *Apie gramatines kategorijas*, žr. *Vilniaus Valstybinis Pedagoginis Institutas, Mokslu darbai*, 9 t., Vilnius 1960, 5-15 psl.

<sup>11</sup> Plg. Ant anas Kl imas, Some Attempts to Inventory Lithuanian Phonemes, žr. *Baltic Linguistics*, University Park in Londonas 1970,93-102 psl.

<sup>12</sup> K. Kor sakas, *Lyginamoji kalbotyra ir tarybin s lietuvi kalbotyros uždaviniai*, žr. *Lietuvi kalbotyros klausimai*, VI t., Vilnius 1963, 18 psl.

1965 metais Korsakas veik t pat pakartoję, rašydamas ir v l lyg programin straipsn naujai prad tame leisti žurnale *Baltistica*:

Kartu šiam leidiniui išpult ir pareiga juo glaudžiau susieti šian-dienin s baltistikos tyrin jimus su tarptautin s lyginamosios kalbotyros aktualiomis problemomis, o ypa su tomis filologijos mokslo šakomis, kurios jau iš seno turi gili tradicin s saj su baltistika ir yra nešu-sios svar ind l balt taut praeties, kalbos ir kult ros tyrin jim <sup>13</sup>.

Taigi, Korsakas lyg ir pageidaut , kad okupuotos Lietuvos kalbininkai « veiksmingai pasinaudot tarptautin s kalbotyros nau-jaisiais pasiekimais », bet praktiškai, kaip matysime toliau, tai n ra lengva vykdyti.

Imkime kad ir pa ius pagrindinius (atseit, net galima pasa-kyti : vadov linius) kalbotyros pradmenis. M. Durio vadov lis *Kalbos mokslo pagrindai* (1929), žinoma, paseno jau kiek met prieš antrojo pasaulinio karo pradži . Ligį 1963 met lietuviai kalbinin-kai netur jo jokio vadinio kalbotyros vadov lio lietuviškai, net vertimo nebuvo ! Tik 1963 metais pasirod lietuviškas A. Refor-matskio *Kalbotyros vado* vertimas. Jis viršelyje pažym tas kaip « Mokymo priemon pedagoginiams institutams ». Tai stamboka 431 puslapio knyga, kurios buvo išleista net 6.000 egzempliori . Žinoma, šiame veikale visi teoriniai kalbotyros klausimai nagri-n jami tik iš vieno teorinio poži rio — iš marksistinio kalbos su-pratimo <sup>14</sup>.

Tik 1969 metais pagaliau pasirod Vilniuje R. Mirono *Kalbo-tyros vadas*. Tai plona knygel , tik 105 nedideli puslapai . Prie-raše po knygos pavadinimo randame toki jos paskirt : « Mokymo priemon LTSR aukštosioms mokykloms ». Ir išleista šios knygel s —tarp kitko labai blogame popieriuje—tik 1.500 egzempliori . Ta iau tai n ra kalbotyros vadas, o tik tam tikros pastabos apie vadines žinias iš istorin s kalbotyros. Tai ne universitetinio lygio veikalas, o trumpa apžvalga kai kuri istorin s kalbotyros proble-m . Pacituosime ia kelias vietas iš šios Mirono knygel s, ypa mums r pimais teoriniais klausimais :

Kalbos mokslas yra istorinis mokslas. Kalbininkas negali tenkintis vien dabartin s kalbos b kl s nagrin jimu, jis turi išsiaiškinti kalbos vystymosi d snius. Galutinai pažinti kalbos fakt —reiškia išsiaiškinti jo istorij . Nežinoti kurio nors fakto istorijos — reiškia klaidžioti patam-

<sup>13</sup> K. Kor sakas, *Baltistika ir slavistika*, žr. *Baltistica*, 1(1), Vilnius 1965, 11 psl.

<sup>14</sup> A. Refor mat skis, *Kalbotyros vadas*, Mokymo priemon pedagogi-niams institutams, Vilnius 1963. (Vert J. Iškauskas ir J. Kabel ka).

sese. ia verta prisiminti vien pagrindini marksistin s dialektikos reikalavim : studijuoti kiekvien reiškini jo jud jimo, jo kitimo, jo vystymosi poži riu, jo atsiradimo ir mirimo poži riu [...] Statin s analiz s metodas papildo lyginam j istorin metod ir padeda jam, nes, lyginant skirting epoch kalbas, reikia vis pirma gerai išaiškinti, kas tai ar kitai epochai priklauso. Ta iau naudoti vien tiktai j ir atsisakyti kalbotyroje istorizmo yra žalinga ir praž tinga kalbotyrai kaip mokslui<sup>15</sup>.

Toks tvirtinimas gal b t dalinai suprantamas prieš 70 met , bet, parašytas «mokymo priemon je LTSR aukštosioms mokykloms » 1969 metais, skamba maždaug taip, jeigu kuris fizikas dabar tvirtint , kad pagrindin materijos dalel yra molekul , ir jai aprašyti tes s tik vienas mokslinis metodas—marksistinis metodas ...

Dar li dniau skamba, kai Mironas prieina prie kalbos kilm s aiškinimo. ia jis jau ištisai remiasi to «didžiojo kalbininko », F. Engelso, išvedžiojimais :

F. Engelsas sako, kad kalba atsirado tada, kai besiformuoj s žmogus prad jo dirbti. , Iš pradži darbas, o paskui ir kartu su juo kalba buvo du svarbiausieji veiksniai, kuri takoje beždžion s smegenys gal jo palapsniui pavirsti žmogaus smegenimis<sup>16</sup>.

Faktinas kalbotyros lygis okupuotoje Lietuvoje yra ir daug aukštesnis ir daug moderniškesnis, negu tai rodo Mirono knygel .

domu pasteb ti, kad tais paiais metais (1969) Lietuvoje buvo išleista ir kita nediduk knygel tuo pa iu klausimu, tik (oficialiai, pagal viršelio metrikacij ) skirta ne aukštosioms mokykloms, o vidurini mokykl lietuvi kalbos programai XI klasei (« Bendros žinios iš kalbotyros »). Jos išleista net 15.000 egzempliori . (Ji, kaip ir Mirono knygel , turi 103 puslapius)<sup>17 18</sup>.

Bet ir šioje šaip labai simpatiskai parašytoje knygel je nebuvo išvengta « didžiojo kalbininko », Engelso :

Remdamiesi antropologijos (mokslo apie žmogaus kilm , jo k no kit jim ir rases) tyrin jimais, dabar gana daug mokslinink link manyti, kad kalba musi rasti b tent tada, kai buvo prad ta gamintis darbo rankius, taigi kai atsirado reikalas pasidalyti ranki gamybos ir j pritaikymo patyrimu. Ši mint iškl ir pagrind marksizmo klasikas Fridrichas Engelsas<sup>18</sup>.

<sup>15</sup> R. Mironas, *Kalbotyros vadas*, Mokymo priemon LTSR aukštosioms mokykloms, Vilnius 1969, 9 psl.

<sup>18</sup> Ten pat, 31 psl.

<sup>17</sup> Z. Zinkevi ius, *Kalbotyros pradmenys*, Kaunas 1969.

<sup>18</sup> Ten pat, 4-5 psl.

Neseniai Vilniuje buvo išleista kalbotyros populiarizacijos knygelė, skirta jaunimui<sup>19</sup>. Ji parašyta jau gerai žinomo kalbininko Algirdo Sabaliausko. Bet ir ia galima pastebėti tas paias tendencijas; iš 100 kalbos m sli neužtiksimė n vienos m sl s teoriniais kalbotyros klausimais. Pati paskutin m sl (100. Iš kur atsirado kalba ?) rodo toki dalyk sunkumus. Atsakydamas š klausim, Algirdas Sabaliauskas sumini svarbiausias kalbos kilm s teorijas ir dar kai kuriuos su šia problema susijusius dalykus. Nebeapsieina ir jis, neprid r s :

Mes, baigdami savo knygelę, nor tume tik pridurti, kad kalbos kilm s klausimo vieni kalbininkai tikrai niekada neišspr s. Jis turi b ti sprendžiamas kartu su žmogaus atsiradimo problema, nes žmogus be kalbos negal jo b ti žmogumi.

Tok kalbos kilm s sprendimo keli nurod jau mokslinio komunizmo k r jas Fridrichas Engelsas. Tik kim s, kad ateis laikas, kai bendromis lingvist, etnograf, antropolog, psicholog ir kit moksl atstov pastangomis bus sukurta patikima kalbos kilm s hipotez<sup>20</sup>.

Tokiai pad iai esant, nors okupuotoje Lietuvoje dabar yra virš 30 gerai paruošt kalbinink -mokslinink, bet jie visi koncentruoja savo mokslin darb, bent tai, kas paskelbiama mokslin je spaudoje, praktinius kalbos mokslo darbus. Savaiame suprantama, kad tai iš esm s yra labai gera. Ta iau, nediskutuojant naujausi kalbotyros teorini kryp i, nesinaudojant moderniaisiais kalbotyros metodais, patiems net negalint pam ginti susikurti nauj teorini poži ri ir pos ki, šitoks kalbotyrinis darbas paliko ir paliks vietinis, « parapinis », daugiau tik tam tikra prasme « patarnauj s » ypa lyginamajai indoeuropeistikai, apskritai istorinei-lyginamajai ir bendrajai kalbotyrai, o ne visos kalbotyros pažangai pasaulyje.

Daugel met po karo lietuviai kalbininkai okupuotoje Lietuvoje buvo priversti naudotis rusiškais pasaulinio masto kalbinink (nerus) vertimais, tai yra, jie tur jo dažnai laukti, ligi pasirodys rusiški vertimai, nes originalai dažnai buvo jiems neprieinami. Dabar šiuo atžvilgiu pad tis yra daug geresn. Bet ir ligi šiol n vienas lietuvis kalbininkas dar n ra buv s išleistas Vakarais, Vakaruose vykstan ius vairius tarptautinius, europinius ir panašius kalbinink kongresus, konferencijas, simpoziumus (svarstybas). Tai yra milžiniškas, vargiai kada atitaisomas nuostolis gabiems ir darbštiesiems lietuviams kalbininkams Vilniuje, Kaune, Šiauliuose ir

<sup>19</sup> Algirdas Sabaliauskas, *Šimtas kalbos m sli*, Vilnius 1970.

<sup>20</sup> Ten pat, 246-247 psl.

kitur okupuotoje Lietuvoje. Tai yra didelis nuostolis ne tik lietuvi kalbotyrai, bet ir apskritai lietuvi kult rai.

Šia proga norime suminti vien labai konkret pavyzd . Vakar pasaulyje, ypa J. A. V. ir Kanadoje, bet dabar jau taip pat ir daugelyje kalbotyros centr Europoje, ir net jaunesni j rus kalbinink tarpe, paskutiniaiais dviem dešimtmeiais yra labai išbujojusi vadinamoji transformacin -generatyvin kalbotyros kryptis <sup>21</sup>. Kai tuo tarpu Vakaruose ši kalbotyros kryptis jau turi keliasdešimt—gal net kelis šimtus—kalbinink , kurie dirba jos takoje, tai okupuotos Lietuvos kalbotyros spaudoje ligi šiol pasirod tik vienas vienintelaitis straipsnis <sup>22</sup>, paremtas šios pakraipos teorija.

Nebuvo lietuvi kalbinink pasisakyta taip pat ir daugeliu kit kalbotyros teorijos ir jos vairi požiri pritaikymo moksliniame darbe ir praktikoje klausimais. Gaivios kalbotyros mokslo srov s atsimuš šia prasme tikrai egzistuojan i geležin uždang , arba prasiverž tik mažomis, pav lintomis srovel mis ; nieko nerandame, arba labai maža k terandame kad ir sekaniose problemose : leksikostatistikoje, glosematikoje, matematin je kalbotyroje, komputacin je kalbotyroje, labai maža apie mašin in vertim , psicholingvistik , neurolingvistik , nedaug k randame net tokiose svarbiose srityse kaip semantika, semasiologija, beveik nieko apie kalbotyros santykius su kitais mokslais, visiškai nieko negirditi iš antropologin s kalbotyros ir taip toliau ir taip toliau. Kad ir labai sumaniai dirbdami, lietuviai kalbininkai, kad ir sukurdami daug verting vietinio pob džio dalyk , jau kelinta dešimtis met yra atskirti nuo pla iai Vakaruose sibangavusi kalbotyros jud jim . Niekad neteko matyti lietuvi kalbotyrin je produkcijoje joki gin tarp jaunagramatiki palikuoni , strukturalist , taksonomist , panchronist , stratifikacionist , simbolist , nedaug užuomin , kaip jau ir anks iau buvo min ta, apie visus Vakar us dabar beveik «apsemian iu» transformacionistu-generatyvist darbus, pasiekimus, j nesiliaujan ius mokslinius gin us ir t.t. Šitie visi pasisakymai, gin ai, vertinimai, susid rimai padaryt ir lietuvi kalbotyr pulsuojan i , gyvybišk ir krybin savita lietuviškos kult -ros j ga, kartu tai nešt dom lietuvišk ind l pasaulin kalbotyr keliose srityse, o ne vien tik lituanistikoje ir baltistikoje, kuo mes, žinoma, irgi labai džiaugiam s <sup>23</sup>.

<sup>21</sup> Pla iau apie tai žr. Antanas Kl imas, *Kalbotyra šiandien*, žr. *Aidai*, 1971 m. 8 nr., 244-257 psl.

<sup>22</sup> Jonas Kazl auskas, *Lietuvi literat rin s kalbos fonem diferencini elemnt sistema*, žr. *Kalbotyra*, XIV t., Vilnius 1966, 78-81 psl.

<sup>23</sup> Šiuose gin uose jau keleri metai labai aktyviai dalyvauja ne tik didžiu-



Jeigu dabar Lietuva nebūt okupuota, jeigu ji tuojau tapt laisva, aš esu tikras, kad šiuo metu, turint tok didel b r gerai paruošt kalbinink Lietuvoje, jeigu jie tikrai gal t dalyvauti, anot Korsako, « veiksmingai » pulsuojan iame pasaulio kalbotyros moksle — nuo periferini teorij ligi giliai išm styt teorini postulat ir j pritaikymo praktiškame mokslo darbe (ir net pedagogikoje), tai tikrai po kiek laiko dingt lietuvi kalbotyros « parapi-nis » aspektas.

Vakar pasaulyje, deja, m s vyresnieji kalbininkai, nors dar visi darbuojasi, bet nesulaikomai slenka pensijosna, o jaunesni j , priaugan i j kaip nematyti, taip nematyti. Visoki specialist , atrodo, bent po kelis visokiuse srityse jau turime ir Vakaruose, o kalbinink — vis bado metai.

Taip ir lieka m s kalbinink pavergtoje Lietuvoje darbai ir pastangos be savo teoretinio užnugario, be gyvesnio ir visuotinesnio šio mokslo pulsavimo.

Ant anas Kl imas

*Rochester, N. Y.*

j , bet ir maž j taut atstovai. Ypatingai aktyviai ia reiškiasi danai, švedai, norvegai, olandai, vengrai, rumunai, lenkai ir t. t. Dalyvauja ia ir m s kaimyn latvi ir est kalbininkai, kurie gyvena Vakaruose, daugiausia J. A. V.

## THEORETICAL LINGUISTICS AND LITHUANIAN LINGUISTS

by

Antanas Klimas

### *Summary*

The history of Lithuanian linguistics is but a short one. Not much has been done in the area of theoretical linguistics.

The Rev. Kazimieras Jaunius had all kinds of "theories", but he did not publish them. Moreover, he was basically a self-taught linguist, although a brilliant one.

The greatest Lithuanian linguist, Professor Kazimieras Baga, had no time to write on purely theoretical questions, being entirely preoccupied in producing his very important contributions in Indo-European, Baltic and Lithuanian linguistics.

The Lithuanian linguists in the years of newly regained independence (i. e., after 1918), were also too preoccupied with practical linguistic research, publishing, teaching, editing, collecting data, etc. They did not write much in the area of linguistic theory.

After World War II, there were very few linguists-scientists left in Soviet-occupied Lithuania. Now, there are more than 30 well trained linguists-scientists in Lithuania, but they have done very little work in theoretical linguistics, as well in general linguistics: whenever they write something of theoretical nature, they must stick to the only officially approved "scientific" theory and methods—the Marxist theory ...

No Lithuanian linguist has been allowed by the occupiers to come to the West to study, lecture, or just to visit ...

This lack of contacts, this need to adopt the Marxist line, has prevented the Lithuanian linguists in Soviet — occupied Lithuania from any active participation in the lively movements of various linguistic directions in the West. This is a great detriment to Lithuanian linguistics as well as a great loss for Lithuanian culture generally.